

- b Květenství vícekvětá, ve zdánlivých hroznech nebo svazečcích, koncová nebo úžlabní, $\pm$ válcovitá, všechny květy v květenství $\pm$ stejné; plody dužnaté, nejčastěji bílé, vzácněji načervenalé až nafialovělé bobule **2. *Symphoricarpos***
- 5a Stopky květní, kalichy a plody nápadně dlouze štětinatě chlupaté, sousední květy párovitě navzájem srůstají; tobošky 3pouzdré, jednosemenné **7. *Kolkwitzia***
- b Květní stopky, kalichy a plody měkce chlupaté až lysé, květy navzájem nesrůstají, tobošky dvou-pouzdré, pukající (někdy pouze nevýrazně) 2 chlopněmi, vícesemenné **6**
- 6a Květy asi 1 cm vel., slabě dvoupyské, žluté až žlutavě zelené, tyčinky delší než koruna **6. *Diervilla***
- b Květy větší (až 4 cm dl.), téměř pravidelné, bílé, růžové až tmavočervené, tyčinky $\pm$ stejně dlouhé jako koruna nebo kratší **5. *Weigela***

1. *Lonicera* L. – zimolez

Lonicera LINNAEUS Sp. Pl. 173, 1753. – Syn.: *Periclymenum*, *Xylosteum* et *Caprifolium* MILL. Gard. Dict. Abr., ed. 4, 1754. – *Isaka* ADANS. Fam. Pl. 2:501, 1763. – *Chamaecerasus* MED. Phil. Bot. 1:126, 1789. – *Nintoa* SWEET Hort. Bot., ed. 2:258, 1830. – *Distegia* RAFIN. New Fl. North. Amer. 3:20, 1830.

Lit.: REHDER A. (1893): Die Kreuzungen der Gattung *Lonicera*. Gartenflora 42:100–106. – ČELAKOVSKÝ L. (1894): Ueber Doppelblätter bei *Lonicera periclymenum* L. und deren Bedeutung. Jb. Wiss. Bot. 26:1–48. – Toel K. (1897): Odchylné větve zimolezu tatarského. Vesmír 27:11. – ZABEL H. (1901): Über einige Formen und Bastarde der Heckenkirschen. Mitt. Deutsch. Dendrol. Ges. 10:88–93. – ABER E. A. N. (1903): On the synanthi in the genus *Lonicera*. J. Linn. Soc., Bot. 35:463–474. – REHDER A. (1903): Synopsis of the genus *Lonicera*. Missouri Bot. Gard. Bull. 14:27–323. – WILKINSON A. M. (1948): Floral anatomy and morphology of some species of the tribe *Lonicereae* of the *Caprifoliaceae*. Amer. J. Bot. 35:261–271. – ZAJCEV G. N. (1958): Die Bedeutung der Samenmerkmale für die Systematik von *Lonicera* L. Bot. Ž. 43:836–840. – ZAJCEV G. N. et ŠULGINA N. N. (1962): Žimolost – *Lonicera* L. In: SOKOLOV S. J. [red.], Derevoja i kustarniki SSSR 6:211–299. Moskva et Leningrad. – GREEN P. S. (1966): Identification of the species and hybrids in the *Lonicera tatarica* complex. J. Arnold Arbor. 47:75–88. – RUDENBERG L. et GREEN P. S. (1966, 1969): A caryological survey of *Lonicera* I. et II. J. Arnold Arbor. I. 47:222–229, II. 50:449–461. – MÁJOVSKÝ J. (1972): Die Alpen-Heckenkirsche (*Lonicera alpigena*), eine beachtenswerte Pflanzenart der slowakischen Flora. Acta Fac. Rer. Natur. Univ. Comen.-Bot. 20:93–118. – MÖLLEROVÁ J. (1973): Rozlišování některých druhů rodu *Lonicera*, zvláště v nekvetoucím stavu. Zpr. Čs. Bot. Společ. 8:7–11. – GALIĆ M. (1976): Grada za monografiju crnog pasjeg grozda (*Lonicera nigra*). Glasn. Prir. Muz. Beograd, ser. C, 9:73–80. – MICHALKO J. et MAGDOLÍNOVÁ S. (1980): Výskyt a stanovištní podmínky vzácné rostoucí druhů *Lonicera periclymenum* L. a *Coronilla emerus* L. v západokarpatské oblasti. Biológia, Bratislava, 35:81–84. – MÖLLEROVÁ J. (1981): Variabilita listu u *Lonicera nigra* L. Folia Dendrol. 8:63–73. – NEBOLYZKO V. A. (1983): Novaja sistema sekcii *Lonicera* roda *Lonicera* L. (*Caprifoliaceae*). Nov. Sist. Vysš. Rast. 20:176–179. – SKVORTSOV A. K. (1986): Blue honeysuckles (*Lonicera* subsect. *Coeruleae*) of Euroasia: distribution, taxonomy, chromosome numbers, domestication. Symb. Bot. Upsal. 72/2:95–105. – MERCEL J. (1991): Variabilita morfologických znaků *Lonicera xylosteum* L. a *Lonicera nigra* L. v prirodzených populáciách Slovenska. Biológia 46:49–56. – STASZKIEWICZ J. (1991): Natural hybrids of *Lonicera nigra* $\times$ *L. xylosteum* (= *L. helvetica*) (*Caprifoliaceae*) in the Polish Carpatians. Fragm. Florist. Geobot. 36:339–345. – PLECHANOVÁ M. N., SOLOVEVA L. V. et MORALOVA O. V. (1992): Číslo chromosom i areál *Lonicera* subsect. *Caeruleae* (*Caprifoliaceae*). Bot. Ž. 77: 1–11. – BLAHNÍK Z. (1992): Introduction of the genus *Lonicera* L. in 1981–1992. Index seminum et plantarum 28, 1992. Inst. Bot. Acad. Sci. Průhonice, p. 7–16. – ČAGAŇOVÁ I. (1993): *Lonicera*, zimolez ako ovocný druh. Záhradníctvo. Záhradníctví 1993/2:48–49. – PLECHANOVÁ M. N. et ROSTOVA H. C. (1994): Analiz izmenčivosti morfologičeskich, anatomičeskich i biochemičeskich priznakov *Lonicera* iz podsekcii *Caeruleae* (*Caprifoliaceae*) metodom glavnych komponent. Bot. Ž. 79:45–64.

Opadavé, řidčeji vřdzyzelené keře, ojediněle nízké stromky nebo pravotočivé liány s přímými nebo obloukovitě prohnutými, vzácněji poléhavými větvemi s vyvinutou parenchymatickou dřevní, která záhy vysychá nebo vytrvává dlouhou dobu. Borka starších větví se odděluje v nepravidelných nebo pruhovitých tenkých vrstvách. Pupeny vejcovité až kuželovité, kryté několika páry šupin, často vyvinuty i seriální pupeny. Listy vstřícné, vz. v přeslenech, jednoduché, celistvé, ojediněle nepravidelně mělce laločnaté, měkké až kožovité, lysé až chlupaté, řapíkaté, vzácněji téměř přisedlé nebo bázemi protistojných listů navzájem srostlé, bez palistů, vz. s nevýraznými palisty. Květy v úžlabních dvoukvětých, stopkatých dicháziích (hypopodium), stopkatých hlávkách nebo přisedlých lichopřeslenech v úžlabí nejhořejších listů. Listeny a listence vyvinuty, často do různé míry zvětšené, srostlé a mnohdy nápadně zbarvené. Květy 5četné, souměrné, dvoupyské, hor. pysk tvořen 4, do různé výše srostlými korunními cípy, dol. pysk tvoří jediný korunní cíp, vzácněji koruna pravidelná s korunními cípy $\pm$ stejně velkými, korunní trubka různě dlouhá, často na bázi vakovitě rozšířená; kalich s krátkou trubkou, kališní cípy krátké vytrvalé nebo opadavé; tyčinek 5, kratší, stejně dlouhé nebo delší než koruna; semeník spodní, 2–3 (–5)pouzdrý, volný nebo do různého stupně srostlý se semeníkem sousedního květu, v každém pouzdru 3–8 vajíček, čnělka zpravidla prodloužená, blizna hlavatá až slabě 3laločná. Plod chudosemenná, jednoduchá nebo dvojité bobule. Semena elipsoidní až vejcovitá, slabě zploštělá. – Asi 180–200 druhů

rozšířených především v mírném a subtropickém pásu s. polokoule, především však v Asii. – Entomogam.

Poznámka 1: Plody u velké většiny druhů jsou jedovaté. Obzvláště nebezpečné jsou některé pěstované druhy, které mají plody velké, podobné višním (např. *L. alpigena*).

Poznámka 2: Rod *Lonicera* představuje v současném pojetí nejednotnou skupinu, kterou bude třeba po důkladném studiu rozčlenit do více rodů.

Klíč k určení původních a zdomácnělých druhů

- 1a Keře s větvemi přímými, listy pod květenstvím vždy volné, navzájem nesrostlé; květenství stopkatá dvoukvětá dicházia, semeníky sousedních květů zpravidla alespoň na bázi bočně srůstající 2
- b Keře s ovíjivými lodyhami, listy pod květenstvím volné nebo vždy protistojné navzájem báze srostlé; květy ve stopkatých hlávkách nebo v přisedlých lichopřeslenech v úžlabí nejvyšších listů, semeníky volné 5
- 2a Borka červenohnědá, pupeny velké, 3–8(–10) mm dl.; stopky květenství krátké, kratší než 5 mm, koruna téměř pravidelná, bobule modré **4. *L. caerulea***
- b Borka šedá až šedohnědá, pupeny menší; stopky květenství delší než 5 mm, koruna dvoupyská, bobule černé nebo červené 3
- 3a Listy eliptické až podlouhle obvejčité; stopky květenství (1,5–)2,0–3,5(–4,0) cm dl., bobule černé **3. *L. nigra***
- b Listy nejčastěji vejčité, šir. vejčité až obvejčité; stopky květenství (0,5–)1,0–2,0(–3,0) cm dl., bobule červené 4
- 4a Mladé větévky, listy a stopky květenství lysé; listy na bázi zpravidla uťaté až srdčité, hor. pysk koruny až téměř k bázi rozdělen ve 4 cípy **2. *L. tatarica***
- b Mladé větévky, listy a stopky květenství chlupaté; listy na bázi klínovité až zaokrouhlené, hor. pysk koruny jen asi do 1/3 rozdělen ve 4 cípy **1. *L. xylosteum***
- 5a Listy navzájem svými bázemi nesrůstají, na vrcholu tupě špičaté až špičaté, pupeny lysé; květenství ve stopkatých hlávkách **17. *L. periclymenum***
- b Protistojné listy pod květenstvím svými bázemi navzájem srůstají, listy na vrcholu nejčastěji tupé, pupeny roztr. žláznatě chlupaté; květenství přisedlá v úžlabí nejvyšších srostlých listů **18. *L. caprifolium***

Klíč k určení častěji pěstovaných druhů

- 1a Lodyhy přímé, obloukovitě prohnuté nebo ovíjivé až poléhavé, listy navzájem svými bázemi nesrostlé, květenství dvoukvětá dicházia 2
- b Lodyhy ovíjivé, protistojné listy pod květenstvím svými bázemi navzájem srostlé nebo všechny listy navzájem nesrostlé, květy ve stopkatých hlávkách nebo v přisedlých lichopřeslenech v úžlabí nejvyšších listů 15
- 2a Lodyhy ovíjivé až poléhavé 3
- b Lodyhy přímé 4
- 3a Koruna 15–20 mm dl., žlutočervená až červená, trubka korunní na vnější straně lysá, čnělka odstále chlupatá, listeny na bázi květů šídlovité **15. *L. henryi***
- b Koruna 30–40 mm dl., žlutavě bílá s purpurovým nádechem, po odkvětu žlutavá, korunní trubka na vnější straně chlupatá, čnělka lysá, listeny na bázi květu šir. vejčité, podobné listům **16. *L. japonica***
- 4a Vždyzelené keře 5
- b Na zimu opadavé keře 7
- 5a Listy eliptické až šir. vejčité, 30–70 mm dl., na svrchní straně matné, ± bylinné; koruna zřetelně dvoupyská; kvete XII–III **8. *L. fragrantissima***
- b Listy vejčité, šir. vejčité až podlouhle vejčité nebo podlouhle kopinaté, menší, (4–)6–25(–40) mm dl., na svrchní straně lesklé, ± kožovité; koruna pravidelná nebo nezřetelně dvoupyská; kvete IV–V 6
- 6a Keř se šir. rozprostřenými až poléhavými větvemi, listy (5–)10–25(–40) mm dl., vejčité až podlouhle kopinaté; květy světle žluté, silně vonné, 6–8 mm dl. **5. *L. pileata***

- b Keř s přímými větvemi, listy (4–)6–12(–16) mm dl., vejčité, šir. vejčité až vejčité eliptické; květy bílé, nevonné, 8–10 mm dl. **6. *L. nitida***
- 7a Koruna pravidelná 8
- b Koruna zřetelně dvoupyská 10
- 8a Listy často v přeslenech po 3–4 listech, malé, 1–3 cm dl., plody nejsou zakryty červenými zvětšenými listeny **7. *L. thibetica***
- b Listy vždy jen vstřícné, větší, 5–12 cm dl., plody zakryty zvětšenými červenými listeny 9
- 9a Keře zpravidla nepřesahující 1 m výšky, listy na spodní straně lysé nebo jen roztr. chlupaté; koruna 10–15 mm dl., tyčinky ± stejně dlouhé jako korunní cípy **10. *L. involucrata***
- b Keře zpravidla vyšší, listy na spodní straně chlupaté; koruna 15–20 mm dl., tyčinky nepřesahují ústí trubky korunní ***L. ledebouri*** (viz Poznámka na str. 484)
- 10a Semeníky uzavřené v pohárku, který se za zrání plodu roztrhává **9. *L. ferdinandii***
- b Uzavřený pohárek kolem plodů není vytvořen 11
- 11a Semeníky sousedních květů v květenství navzájem srostlé až k vrcholu **11. *L. alpigena***
- b Semeníky sousedních květů v květenství srostlé navzájem jen na bázi, vzácněji poněkud výše nebo volné, navzájem nesrostlé 12
- 12a Stopky květenství kratší než řapík **14. *L. maackii***
- b Stopky květenství delší než řapík 13
- 13a Listy nanejvýš 3 cm dl. **12. *L. korolkovii***
- b Listy delší 14
- 14a Květy nejčastěji růžové, větve a listy lysé **2. *L. tatarica***
- b Květy žlutavě bílé, nápadně vonné, listy na spodní straně a mladé větve chlupaté **13. *L. ruprechtiana***
- 15a (1b) Žádné protistojné listy navzájem nesrůstají **17. *L. periclymenum***
- b Protistojné listy, zejména pod květenstvím svými bázemi navzájem srůstají 16
- 16a Květy pravidelné **19. *L. sempervirens***
- b Květy souměrné, často nápadně dvoupyské 17
- 17a Listy opadavé **18. *L. caprifolium***
- b Listy vytrvalé 18
- 18a Korunní trubka 3–4× delší než korunní cípy, mladé větve chlupaté, květy přisedlé v úžlabí nejvyšších listů **20. *L. implexa***
- b Korunní trubka 1,5× delší než korunní cípy, mladé větve lysé, květy ve stopkatých hlávkách ***L. etrusca*** (viz Poznámka na str. 491)

Poznámka: Zachycení sortimentu běžně pěstovaných druhů rodu *Lonicera* je velmi obtížné, protože druhová skladba se zejména v posledních letech velmi rychle mění.

Subgen. 1. *Chamaecerasus* (DUH.) REHDER

Syn.: *Lonicera* subgen. *Lonicera* auct.

Přímé, vz. ovíjivé keře, listy vždy volné, navzájem svými bázemi nesrostlé, květy v dvoukvětých, úžlabních, stopkatých květenstvích (hypopodium), semeníky sousedních květů v květenství často do různé výše navzájem srůstají.

1. *Lonicera xylosteum* L. – zimolez obyčejný Tab. 111/1

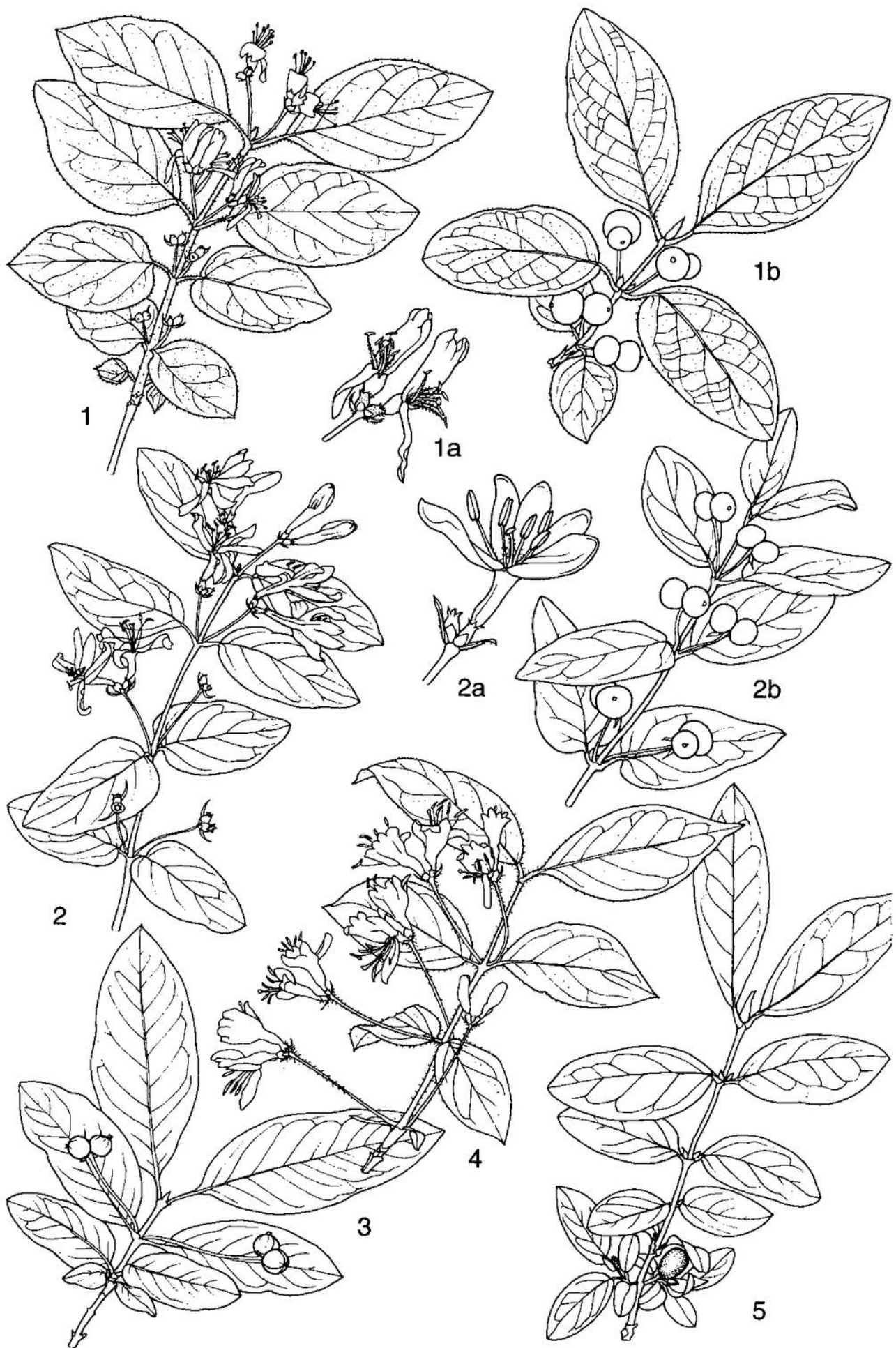
Lonicera xylosteum LINNAEUS Sp. Pl. 174, 1753. – Syn.: *Caprifolium dumetorum* LAM. Fl. Franç. 3:367, 1779. – *C. xylosteum* (L.) GAERTN. De Fruct. Sem. Pl. 1:135, 1788. – *Xylos-*

teon dumetorum (LAM.) MOENCH Meth. Pl. 503, 1794. – *Chamaecerasus xylosteum* (L.) BILLOT L'Hort. Franç. 256, 1861. – *Ch. dumetorum* (LAM.) DELARBE Fl. d'Auvergne, ed. 2, 131, 1880.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 1176/I. – PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 388. – TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 676. – Extra fines: BRAUN-BLANQUET Fl. Raet. Exs., no 993. – Fl. Exs. Austro-Hung., no 2664. – Fl. Exs. Bavar., no 1401. – Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 1176/II. – Fl. Jutl. Exs., no 798. – Fl. Siles. Exs., no 167. – Pl. Ital. Exs., no 105.

Keř 1–3 m vys., bohatě větvený. Mladé větve přímé, hustě krátce chlupaté, vz. olysalé, sivé, později tmavohnědé až červenohnědé, starší větve olysalé až lysé, se žlutavě zbarveným dřevem s nepravidelně rozpukanou, šedavě hnědou bor-

Tab. 111: 1 *Lonicera xylosteum*, 1a – květy, 1b – větvíčka s plody. – 2 *L. tatarica*, 2a – květ, 2b – větvíčka s plody. – 3 *L. nigra*. – 4 *L. chrysantha*. – 5 *L. caerulea*.

kou. Pupeny kuželovité, od lodyhy slabě odstálé, na vrcholu s chomáčkem bělavých chlupů, s vejčitými až trojúhelníkovitými, sivými až žlutohnědými, špičatými, měkce chlupatými až olýsalými šupinami. Čepel listů vejčitá, šir. vejčitá až šir. eliptická, obvejčitá, vzácněji až téměř okrouhlá nebo úzce eliptická, (2,5–)3,0–7,0(–9,0) cm dl., 1,7–5,0 cm šir., na vrcholu tupá až špičatá, na bázi šir. klínovitá až zaokrouhlená, celokrajná, v mládí oboustranně chlupatá, často i s ojedinělými žláznatými chlupy, později na svrchní straně olýsávající až lysá, tmavozelená až zelená; na spodní straně chlupatá, šedavě zelená, řapík krátký, 2–5(–8) cm dl., odstále chlupatý. Dvoukvětá květenství na přímé nebo obloukovitě prohnuté, chlupaté, (0,5–)1,0–2,2(–2,5) cm dl. stopce; listeny čárkovitě kopinaté, asi 2 mm dl., chlupaté, ± stejně dlouhé jako semeník, listence vejčité, asi 1 mm dl., chlupaté až olýsalé, dosahující ± do 1/2 semeníku. Kalich krátký, s asi 1 mm dl., trojúhelníkovitě vejčitými, chlupatými až olýsalými, opadavými cípy; koruna dvoupyská, (8–)10–15(–18) mm dl., zprvu bílá, později žlutavá až slabě načervenalá, po odkvětu žlutavá, oboustranně chlupatá, korunní trubka 3–4 mm dl., na bázi vakovitě ztlustlá; hor. pysk jen ± do 1/3 rozdělen ve 4 cípy korunní; tyčinky ± stejně dlouhé jako koruna nebo o málo kratší s nitkami především v dol. části chlupatými, prašníky 1–2 mm dl.; semeník asi 2 mm dl., elipsoidní až vejcovitý, žláznatě chlupatý až olýsalý, semeníky sousedních květů květenství na bázi krátce srůstají nebo zůstávají volné; čnělka roztr. chlupatá s hlavatou bliznou, kratší nebo stejně dlouhá jako tyčinky. Bobule, popř. dvojbobule kulovité, 6–8 mm vel., světle, vzácněji tmavočervené, ojediněle bílé až žlutavé, lesklé, se 4 hnědožlutými až nafialovělými, zpravidla elipsoidními, 2,5–3,5(–4,0) mm dl., mírně zahnutými semeny. V–VI. Ff.

2n = 18 (ČR: 4. Loun.-lab. střed.)

Variabilita: Proměnlivost se projevuje hlavně v tvaru, velikosti a odění listů, délce stopky květenství a barvě plodů. Nejvýraznější jsou formy s nápadně olýsalými (f. *calvescens* ZABEL) nebo naopak hustě chlupatými listy (f. *mollis* ZABEL). Mezi oběma krajními mezemi odění jsou však plynulé přechody. Podobně je tomu i s proměnlivostí délky stopky květenství. Nápadně krátké stopky (0,5–0,7 mm dl.) má f. *brevipedunculata* REGEL a naopak dlouhé stopky f. *longipedunculata* ZABEL. V literatuře jsou uváděny i barevné odchylky plodů. Podle dosavadních znalostí nemá žádná z odchylek vyšší taxonomickou hodnotu než forma.

Ekologie a cenologie: Světlé mezofilní listnaté lesy, suťové lesy, lesní pláště, remízky, skalnaté svahy, křovinaté stráně, pobřežní křoviny apod. Často se pěstuje v parcích a sadech, odkud mnohdy druhotně zplahuje na ruderalních až

subruderalních stanovištích v obcích a jejich blízkém okolí. Roste převážně na těžších, hlinitých půdách, čerstvě vlhkých, většinou slabě kyselé až neutrální reakce; nejčastější je na bazických podkladech. Vyskytuje se především ve společenstvech svazů *Carpinion* a *Tilio-Acerion*, řidčeji podsvazu *Eu-Fagenion* (zvláště v as. *Tilio cordatae-Fagetum* MRÁZ 1960 emend. MORAVEC 1977), svazu *Quercion pubescenti-petraeae* a řádu *Prunetalia*.

Rozšíření v ČR: Roztroušeně až dosti hojně na území celého státu. Největší množství lokalit se nachází v rozmezí mezi 300–500 m n.m. V nížinách je hojnější v Čechách než na Moravě, kde např. v Mikulovské pahorkatině, Jihomoravském úvalu, Jihomoravské vrchovině a Středomoravských Karpatech (Chřibý a snad i Litenčické vrchy) je velmi vzácný nebo zcela chybí. Do vyšších poloh proniká méně často, v mnoha případech se jedná o nahodilé výskyty. Těžiště rozšíření druhu je v mezofytiku a vyšších polohách termofytika. V oreofytiku roste jen v nejnižších polohách, a to především na neutrálních až bazických podkladech (max.: Javorníky, Makýta, 850 m). Rozšíření v republice není rovnoměrné, nejhojnější je ve vápencových oblastech (např. Český kras, Moravský kras, Předšumavské vápence), dále v Čechách roste hojně v Českém středohoří, v okolí Prahy, na Moravě v okolí Brna, na moravské straně Českomoravské vrchoviny, stř. Moravě apod. Zdálnivá nerovnoměrnost výskytu je dána také tím, že není zatím dostatečné množství herbářového materiálu z nejrůznějších oblastí republiky. Někdy se pěstuje v parcích a v jejich okolí může i zplahovat.

Celkové rozšíření: Celá Evropa kromě nejsevernějších a nejnižších oblastí a odtud dále přes s. Ukrajinu a stř. Rusko až po Jenisej. Kromě toho ještě v s. oblastech Malé Asie a na Kavkaze. Ve Velké Británii a Irsku druhotně zavlečený. Podobně je tomu i v dalších zemích, např. v Severní Americe. – Mapy: ZAJCEV et ŠULGINA 1962:271; HEGI, ed. 2, 6/2:78, 1966; Atlas Rozmieszc. Drzew Krzew. Polsce 18:map. 167; HULTÉN NE 1986:866; MEUSEL et al. 1992:431.

Význam: Pěstován v parcích a sadech pro pěkný vzrůst, bohatá květenství a červené plody. V posledních letech se používá i při rozsáhlejších výsadbách v rekreačních oblastech, podél dálnic apod. Při kultivaci je výhodná odolnost rostlin a jejich poměrně malá náročnost. Dříve se ze žlutavého, pevného dřeva zhotovovaly různé drobné předměty.

2. *Lonicera tatarica* L. – zimolez tatarský

Tab. 111/2

Lonicera tatarica LINNAEUS Sp. Pl. 173, 1753. – Syn.: *Xylosteum cordatum* MOENCH Meth. Pl. 502, 1794. – *Chamaecerasus tataricus* (L.) BILLOT L'Hort. Franç. 256, 1861. – *Caprifolium tataricum* (L.) KUNTZE Rev. Gen. Pl. 1:274, 1891.

Exsikáty: Extra fines: BAENITZ Herb. Dendr., no 1406, 1636, 1241. – DÖRFLER Herb. Norm., no 3039. – Fl. Siles. Exs., no 140.

Keř (1–)2–3(–4) m vys., bohatě větvený, s větvičkami v mládí lysými, šedě až žlutavě hnědými, později hnědými s borkou odlupující se v podélných pruzích, hnědavá dřevina pozvolna vysychá. Pupeny vejcovitě kuželovité, lysé s hnědými až žlutavě hnědými, vejčitými až trojúhelníkovitými, lehce odstávajícími, brvitými šupinami. Čepel listů vejčitá, šir. vejčitá až vejčité eliptická, (1,5–)2,0–6,0(–8,0) cm dl., 1,5–3,5(–4,5) cm šir., na vrcholu tupě špičatá až špičatá, vzácněji tupá, na bázi uťatá až srdčitá, oboustranně lysá nebo na spodní straně jen na žilkách roztr. chlupatá, na líci tmavozelená, na rubu sivozelená, s ± vyniklými žilkami; řapík lysý, 2–6 mm dl. Květy intenzivně vonné, na přímé, 1,5–2,0(–3,0) cm dl., lysé stopce; listeny čárkovitě kopinaté, lysé, ± stejně dlouhé nebo delší než semeník, listence vejčité až okrouhlé, lysé, dosahující až do 1/2 semeníku, volné nebo na bázi navzájem srůstající. Kalich s lysými, asi 1 mm dl., podlouhle trojúhelníkovitými cípy; koruna dvoupyská, (1,2–)1,5–2,0(–2,3) cm dl., tmavě růžová, růžová až bělavá, vně lysá, uvnitř chlupatá, trubka korunní delší než korunní cípy, hor. pysk rozdělen téměř až k bázi ve 4 cípy; tyčinky stejně dlouhé nebo kratší než koruna, nitky na bázi chlupaté; semeníky sousedních květů na bázi navzájem nesrůstají. Bobule ± kulovitá, 6–8 mm vel., tmavě červená (vzácně žlutavá) se 3–7 semeny, šikmo vejcovitými, zploštělými, asi 3 mm dl., 2,0–2,5 mm šir., žlutavými. V–VI. Ff.

2n = 18 (extra fines)

Variabilita: Proměnlivost se projevuje zejména ve tvaru a velikosti listů a velikosti a barvě květů. Bylo vypěstováno mnoho různých kultivarů lišících se navzájem vzrůstem, barvou květů, listů i plodů.

Ekologie a rozšíření v ČR: Patří k nejběžnějším druhům rodu *Lonicera*, vysazovaným v parcích, sadech, v rekreačních oblastech, na sídlišťích, podél dálnic apod. Někdy je také vysazován na okrajích lesů, v řídkých listnatých porostech, na křovinatých stráních apod. Účel těchto výsadeb je mnohdy nejasný, snad pastva pro včely nebo zdánlivé vylepšení krajiny. Kromě toho zplňuje v blízkosti obcí, podél komunikací a potoků, nejčastěji v termofytiku a nižších polohách mezofytika. Větší porosty byly pozorovány v okolí měst či obcí Teplice, Ústí nad Labem, Litoměřice, Lovosice, Česká Lípa, Plzeň, Horažďovice, Blatná, Kladno, Peruc, Praha, Mladá Boleslav, Nymburk, Poděbrady, Kolín, Pardubice, Jičín, Hostinné, Vrchlabí, Žamberk, Bystřice nad Pernštejnem,

Mohelnice, Krnov, Olomouc, Prostějov, Brno aj. V Čechách začal být pěstován od r. 1835 (Praha, Královská obora) a v poměrně velmi krátké době se stal naším nejpěstovanějším keřem.

Význam: Pěstuje se v celé řadě kultivarů, např. cv. Nana (nízký vzrůst), cv. Alba, cv. Albo-rosea, cv. Punicea, cv. Discolor (různé barevné odstíny květů), cv. Angustifolia, cv. Sibirica, cv. Fenzlei (velikostní i barevné odchylky listů), cv. Lutea (žluté plody). V kulturách se pěstuje i řada kříženců, např. *L. × xylosteoides* TAUSCH (s *L. xylostereum* L.), *L. × amoena* ZABEL (s *L. korolkovii* STAPF), *L. × micrantha* ZABEL (s *L. nigra* L.). Rozpoznání kříženců je většinou velmi obtížné.

Celkové rozšíření: Od dolní Volhy po Jenisej a předhoří hor Střední Asie. – Mapy: ZAJCEV et ŠULGINA 1962:271.

3. *Lonicera nigra* L. – zimolez černý Tab. 111/3

Lonicera nigra LINNAEUS Sp. Pl. 174, 1753. – Syn.: *Caprifolium roseum* LAM. Fl. Franc. 3:368, 1779. – *Chamaecerasus nigra* (L.) DELARBRE Fl. Auvergne, ed. 2, 130, 1800. – *Xylostereum nigrum* (L.) DUM.-COURSET Bot. Cult. 2:575, 1802. – *Lonicera carpatica* KIT. ex KANITZ Linnaea 32:430, 1863.

Exsikáty: Extra fines: BAENITZ Herb. Dendr., no 516. – CALLIER Fl. Siles. Exs., no 818, 1893. – Fl. Exs. Austro-Hung., no 2666. – Fl. Exs. Bavar., no 1400. – HAYEK Fl. Stir. Exs., no 672. – Pl. Lign. Fl. URSS, no 99. – SCHULTZ Herb. Norm., no 509. – TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 677.

Keř 0,6–2,0 m vys., bohatě větvený. Mladé větve tenké, šedohnědé, lysé nebo krátce chlupaté s bělavou dřevinou, starší hnědošedé s podélně rozpukanou borkou. Pupeny úzce kuželovité vejcovité, špičaté se širokými trojúhelníkovitě vejčitými, lysými, na okraji jemně brvitými, ± odstálými, tmavými až načernalými šupinami. Čepel listů eliptická až podlouhle obvejčitá, vzácněji až úzce eliptická, 2–7(–8) cm dl., 1,0–3,5(–4,0) cm šir., na vrcholu tupě špičatá až tupá, na bázi šir. klínovitá až slabě zaokrouhlená, celokrajná, v mládí oboustranně, zejména na žilkách chlupatá, později olysá až lysá, na svrchní straně tmavozelená až namodralé zelená, na spodní sivozelená s vyniklou žilnatinou, řapík 2–8 mm dl. Květy na (1,5–)2,0–3,0(–4,0) cm dl., lysé nebo roztr. krátce chlupaté, přímé nebo obloukovitě prohnuté stopce, stopky květenství zpravidla odstávající od stonku podobně jako listy; listeny čárkovitě kopinaté, lysé, dosahující do 1/2 délky semeníku nebo i výše; listeny ± ledvinité, jemně žláznatě brvitě, zděli 1/3–1/2 semeníku, sousední listence na bázi srůstající. Kalich s ± nesterpně dlouhými, špičatými, kopinatými, lysými nebo brvitými cípy; koruna dvoupyská, 8–10 mm dl., růžově bělavá až slabě nafialovělá, uvnitř chlupatá, vně lysá nebo s roztroušenými

žlázkami, trubka korunní kratší než korunní cípy; tyčinky o málo kratší než koruna, prašníky 1,5–2,0 mm dl., nitky v dol. části chlupaté; sousední semeníky v květenství na bázi srůstající, čnělka kratší než koruna, lysá nebo roztr. chlupatá, zakončená hlavatou bliznou. Dvojbobule ± kulovitá, 6–9(–10) mm dl., černá, modravě ojíněná s elipsoidními, 2,5–4,0 mm dl., hnědavými semeny. IV–VI. Ff.

$2n = 18$ (ČR: 59. Orl. podh.)

Variabilita: Proměnlivost se projevuje hlavně ve tvaru a odění listů, a v délce stopek květenství (cf. MERCEL 1991). Jednotlivé odchylky se vyskytují roztroušeně uvnitř jednotlivých populací a nemají vyšší taxonomickou hodnotu.

Ekologie a cenologie: Horské listnaté lesy, suťové lesy, strže, zastíněné svahy, stinné křovinaté stráně, vysokobylinné kapradinové nivy, submontánní a montánní lužní lesy, vzácněji v jehličnatých lesích. Roste na skeletovitých až hlinitých, vlhkých, humózních půdách na zásaditých, neutrálních až slabě kyselých podkladech. Vyskytuje se především ve společenstvech svazu *Fagion* (diagnostický druh podsvazu *Galio-Abietenion*) a řádu *Athyrio-Piceetalia*.

Rozšíření v ČR: V horských oblastech celého státu, v podhůří ojediněle až chybí, v nížinách (např. Polabí, j. Morava) zcela chybí. Těžiště rozšíření v oreofytiku a v nejvyšších polohách mezofytika. Z termofytika jsou známy doposud jen literární údaje, kromě lokality Jičín, všechny jsou však při hranicích s mezofytikem (Teplice, Jaroměř a okolí) (max.: Krkonoše, Obří důl, 1 300 m; min.: Jaroměř, ca 200–250 m). – Mapy: HENDRYCH Acta Univ. Carol.-Biol. 1985:176, 1987; SLAVÍK in Květena ČR 5:42, 1997.

T: 1. Doup. pah. (vrch Úhošť), 3. Podkruš. pán. (Teplice-Šanov, starý lit. údaj), 14. Cidl. pán. (Jičín), 15. Vých. Pol. (Jaroměř a okolí, lit.). – M: 23. Smrč., 24. Hor. Poohř., 25. Krušn. podh., 26. Čes. les, 27. Tachov. bráz., 28. Těp. vrchy, 29. Doup. vrchy, 33. Branž. hv., 34. Plán. hřeb., 35. Podbrd., 36. Horaž. pah., 37. Šum.-novohr. podh., 39. Třeboň. pán. (Stráž nad Nežárkou), 41. Stř. Povlt. (jen dolní tok Lužnice), 43a. Čert. břem., 44. Mileš. střed. (vrchy Milešovka, Kletečná), 45. Verneř. střed. (Dolní Týnec, vrch Sedlo; Velké Březno, Kočičí hlava), 46. Lab. písk., 47. Šluk. pah., 48. Luž. kotl., 49. Frýdl. pah., 50. Luž. hory, 54. Ješ. hřb., 55. Čes. ráj (Malá Skála), 56. Podkrk., 58. Sud. mezih., 59. Orl. podh., 60. Orl. opuky, 62. Litomyš. pán. (Vysoké Mýto, lit.), 63. Českomor. mezih., 66. Hornosáz. pah. (jen v. část), 67. Českomor. vrch. (v. část), 69. Želez. hory (zejména v j. části), 72. Zábř.-unič. úv., 73. Hanuš.-rychleb. vrch., 74a. Vidn.-osobl. pah. (Javorník; Zlaté Hory), 75. Jes. podh., 76. Mor. brána (Štrambersk.), 78. B. Karp. les. (Brumov), 80. Stř. Pobeč., 82. Javorn., 84. Podbesk. pah. – O: ve všech fyt. o.

Celkové rozšíření: Jen v Evropě. Pyreneje, hory j. Francie, Alpy, Vogézy, s. část Apenin, hory stř. Evropy, Karpaty, s. část Balkánského poloostrova. – Mapy: HEGI, ed. 2, 6/2: 75, 1966; Atlas Rozmieszc. Drzew Krzew. Polsce 6:map. 168; MEUSEL et al. 1992:431.

4. *Lonicera caerulea* L. – zimolez modrý

Tab. 111/5

Lonicera caerulea LINNAEUS Sp. Pl. 174, 1753. – Syn.: *Camprifolium caeruleum* (L.) LAM. Fl. Franç. 3:366, 1779. – *Chamaecerasus caerulea* (L.) DELARBRE Fl. d'Auvergne, ed. 2:131, 1800. – *Xylosteum caeruleum* (L.) DUM.-COURSET Bot. Cult. 2: 575, 1802.

Exsikáty: Extra fines: DÖRFLER Herb. Norm., no 3639. – Fl. Exs. Austro-Hung., no 2668. – Fl. Exs. Bavar., no 1288. – Herb. Fl. Ross., no 364. – Pl. Lign. Fl. URSS, no 96. – SCHULTZ Herb. Norm., no 510.

Keř 0,5–1,5 m vys., bohatě větvený, s mladými větvemi lysými nebo roztr. chlupatými, zpravidla skořicově červenohnědými, lesklými s bílou dřevinou, borka hnědavá, záhy se oddělující v podélných pruzích. Pupeny kuželovité, velké, až 10 mm dl., od lodyhy kolmo odstávající, špičaté, červenohnědé až hnědé. Čepel listů eliptická, šir. eliptická až obvejčitá, (1,5–)2,0–5,0(–9,0) cm dl., 1,0–3,5(–4,0) cm šir., na vrcholu tupá až zaokrouhlená, celokrajná, v mládí oboustranně chlupatá, později olýsalá, na líci často až lysá, živě zelená, na rubu roztr. chlupatá, modrozelená, řapík 2–5 mm dl., roztr. chlupatý až olýsalý, někdy s malými palisty. Květy na krátkých 2–5 mm dl., nicích, lysých až chlupatých stopkách, listeny čárkovité, chlupaté, ± stejně dlouhé nebo delší než semeník, listence sousedních květů navzájem srůstají a obalují téměř celý semeník. Kalich s velmi krátkými, brvitými, záhy opadavými cípy; koruna téměř pravidelná, 12–18(–20) mm dl., žlutavě bílá, vně chlupatá až roztr. chlupatá, uvnitř chlupatá, trubka korunní delší než vejčité korunní cípy; tyčinky ± stejně dlouhé jako koruna nebo o málo delší, nitky na bázi chlupaté; semeníky sousedních květů na bázi navzájem srůstají. Dvojbobule kulovitá, 8–10 mm vel., černá, modravě ojíněná s více semeny. Semena elipsoidní, 2–3 mm dl., červenohnědá. (V–)VI–VII. Ff.

$2n = 36$ (ČR: 64. Říčan. ploš.), 18 (extra fines)

Variabilita: V rámci celého areálu velmi proměnlivý druh. Byly popsány subspecie, popř. malé druhy, jejichž taxonomickou hodnotu je však třeba prověřit.

Ekologie a cenologie: Horské lesy, rašelinisté, porosty kosodřeviny apod. Roste především ve společenstvech třídy *Vaccinio-Picetea*. Vyžaduje vlhké, humózní, živinami chudé kyselé půdy.

Rozšíření v ČR: Doposud nebyl na našem území spolehlivě zjištěn. Údaje ze Šumavy se nevztahují k tomuto druhu, většinou jde o různé formy druhu *Lonicera nigra* (např. s velmi krátkou stopkou květenství apod.). Nález na našem území však není vyloučen, protože *L. caerulea* je uváděna z hory Javor na německé straně Šumavy. V po-

slední době však i někteří němečtí botanici o výskytu na této lokalitě pochybují. Také údaje z Krušných hor a Hrubého Jeseníku jsou mylné.

Celkové rozšíření: Zimolez modrý má největší areál rozšíření ze všech druhů rodu *Lonicera*. V Evropě roste v Pyrenejích, horách j. Francie a stř. Evropy (Alpy, Jura, v. Karpaty), ve Skotsku, s. Evropě a odtud dále přes s. Rusko až po Kamčatku; dále roste na Kavkaze, v horách Střední Asie, v s. Afghánistánu a Pákistánu, roztroušeně v Číně, Koreji a Japonsku. V Severní Americe se vyskytuje v Kanadě a horách USA. – Mapy: HULTÉN CP 1971:146; HULTÉN NE 1986:866; SKVORTSOV 1986:91; MEUSEL et al. 1992: 451.

Význam: Někdy se pěstuje v parcích a sadech (např. Praha, Průhonice, Sychrov, Sloupnice, Velké Losiny, Nový Dvůr u Opavy). Pěstuje se pro nízký vzrůst, barvu květů a plodů; v Čechách v kultuře od r. 1880 (Sychrov).

5. *Lonicera pileata* OLIVER – zimolez fialový Tab. 112/4

Lonicera pileata OLIVER in HOOKER Ic. Pl. 16, 1887.

Vždyzelený keř asi 1 m vys., s šir. rozložitými až poléhavými větvemi, mladé větve tenké, chlupaté s bílou dření. Listy hustě dvouřadě uspořádané (větévky připomínají myrtu); čepel vejčitá až podlouhle kopinatá, (5–)10–25(–40) mm dl., 4–15 mm šir., na vrcholu tupě špičatá, na bázi klínovitě zúžená, kožovitá, na svrchní straně lesklá, lysá, tmavozelená, na spodní straně světle zelená až sivozelená, na stř. žilce zpravidla roztr. chlupatá, řapík velmi krátký, 1–2 mm dl. Květy silně vonné, stopky květenství krátké, asi 0,5 mm dl. Koruna pravidelná nebo vzácněji velmi slabě souměrná, 6–8 mm dl., světle žlutá, na vnější straně chlupatá, trubka korunní delší než korunní cípy; tyčinky delší než koruna. Bobule kulovité, asi 5 mm vel., purpurově až fialově červená, plody po dozrání semen vysychají a nepravidelně pukají. IV–V. Ff.

$2n = 18$ (extra fines)

Původem ze stř. a z. Číny. Zejména v poslední době se pěstuje v parcích a na sídlištích. V ČR se pěstuje od r. 1910 (poprvé v Průhonících), nyní např. v Čechách Lázně Kynžvart, Chudenice, Zbiroh, Orlík, Průhonice, Praha, Libochovice, Hrádek u Nechanic, na Moravě např. Bílá Lhota a Chudobín u Litovle, Velké Losiny, Hrádek u Opavy, Pačlavice, Zborovice, Zlín, Buchlovice, Lednice, Miroslav. Dobře snáší znečištěné ovzduší i nízké zimní teploty. Druh je možné pěstovat i v domácnostech.

6. *Lonicera nitida* E. H. WILSON – zimolez lesklý *Lonicera nitida* E. H. WILSON Gard. Chron. 3/1:102, 1911.

Vždyzelený keř až 2 m vys., hustě větvený s přímými tenkými v mládí chlupatými větvemi s bílou

dření. Listy hustě dvouřadě uspořádané (větévky upomínají na pěstovanou myrtu); čepel vejčitá až šir. vejčitá, vzácněji až vejčitě eliptická, (4–) 6–12 (–16) mm dl., 2–7 mm šir., na vrcholu tupě špičatá až tupá, na bázi šir. klínovitá až uťatá, kožovitá, oboustranně lysá, na svrchní straně tmavozelená, lesklá, na spodní světle zelená, řapík velmi krátký, 1–2 mm dl. Květy nevonné, stopky květenství kratší než květy. Koruna pravidelná nebo velmi slabě souměrná, 8–10 mm dl., smetanově bílá, korunní trubka delší než korunní cípy, uvnitř chlupatá, vně lysá, nebo roztr. krátce chlupatá; tyčinky delší než koruna, nitky lysé nebo jen v dol. části chlupaté. Bobule kulovité, 5–6 mm vel., purpurové, lesklé, po dozrání vysychající a praskající. V. Ff.

$2n = 18$ (extra fines)

Původem ze z. Číny. Pěstuje se v parcích a sadech (např. Průhonice, Praha, Nový Dvůr u Opavy), někdy i v domácnostech, ale méně často než předcházející druh. Dobře snáší naše klimatické podmínky. V ČR pěstován od r. 1914, poprvé v Průhonících.

7. *Lonicera thibetica* BUREAU et FRANCHET – zimolez tibetský

Lonicera thibetica BUREAU et FRANCHET J. Bot. (Morot) 5:48, 1891.

Opadavý keř až 1,5 m vys. s dlouhými tenkými, přímými až poléhavými, chlupatými až plstnatými větvemi s dlouho vytrvávající bílou dření. Listy vstřícné nebo často po 3(–4) v přeslenu; čepel eliptická až vejčitě eliptická, 1–3 cm dl., 0,3–1,2 cm šir., na vrcholu špičatá až tupě špičatá, na bázi klínovitě až šir. klínovitě zúžená, na svrchní straně tmavozelená, lysá až olýsalá, na spodní straně světlejší, chlupatá až plstnatě bělavě chlupatá, řapík 2–3 mm dl. Květy pravidelné, na asi 1 cm dl. květních stopkách. Koruna 10–15 mm dl., světle purpurová, trubka korunní 2–3× delší než korunní cípy, oboustranně chlupatá; tyčinky nevyčnívají z trubky korunní. Bobule elipsoidní, 6–10 mm dl., červené, s 1–3 semeny. V–VI. Ff.

$2n = 18, 36$ (extra fines)

Původem ze z. Číny. Řidčeji pěstován v parcích a sadech, např. Praha (zejména Letenská stráž), Průhonice, Česká Skalice, Slatiňany, Bílá Lhota u Olomouce. Na území ČR pěstován od r. 1909. Dává přednost suchým a slunným stanovištím.

8. *Lonicera fragrantissima* LINDL. et PAXTON – zimolez vonný

Lonicera fragrantissima LINDLEY et PAXTON Fl. Gard. 3:75, 1852. – Syn.: *Lonicera odoratissima* hort. ex DIPPEL Handb. Laubholz. 1:226, 1889.

Poloopadavý keř až 2 m vys., s šir. rozkladitými silnými větvemi, mladé větve ojíněné až štětinatě chlupaté, později lysé. Čepel listů eliptická až šir. eliptická, vzácněji šir. vejčitá až obvejčitá, 3–7 cm dl., 1,5–4,5 cm šir., na vrcholu špičatá, na bázi šir. klínovitě zúžená až slabě srdčitá, tuhá, na svrchní straně tmavozelená, lysá, matná, na spodní straně modravě zelená, především na stř. žilce štětinatě chlupatá, na okraji brvitá, řapík velmi krátký. Květenství na 0,4–1,0 cm dl., lysých stopkách. Květy vonné, kvetoucí zpravidla ještě v zimě, koruna dvoupyská, 1,2–1,5 cm dl., smetanově bílá až bělavě růžová, korunní trubka vně lysá, ± stejně dlouhá jako korunní cípy nebo o málo kratší; tyčinky ± stejně dlouhé jako koruna nebo o málo delší; semeníky sousedních květů až do 1/2 navzájem srostlé. Bobule kulovité až slabě elipsoidní, krvavě červené. XII–III. Ff.

2n = 18 (extra fines)

Původem z v. Číny. Pěstován v parcích a sadech pro pěkný vzrůst, bělavé květy a nápadně zbarvené plody a především pro velmi časně rozkvétání květů. V kultuře není příliš náročný, potřebuje však dobře prosvětlená stanoviště. Na území ČR pěstován od r. 1924, nyní např. Dobříš, Průhonice, Praha, Chropyně, Brno, Lednice.

Poznámka: S tímto druhem je blíže příbuzná *Lonicera standishii* CARRIÈRE, rovněž kvetoucí již v zimních a jarních měsících. Pochází ze z. Číny a liší se od *L. fragrantissima* listy přitiskle chlupatými, korunní trubkou vně chlupatou a vždyzelenými listy. S druhem *L. fragrantissima* vytváří i křížence *L. × purpusii* REHDER, který se vzácně pěstuje.

9. *Lonicera ferdinandii* FRANCHET – zimolez Ferdinandův

Lonicera ferdinandii FRANCHET Nouv. Arch. Mus. Hist. Natur., sér. 2, 6:31, 1883.

Opadavý keř až 3 m vys., bohatě větvený, s mladými větvemi štětinatě chlupatými, později olýsalými. Čepel listů vejčitá až kopinatá, 3–6 cm dl., 1,5–2,5 cm šir., na vrcholu špičatá, na bázi zaokrouhlená až srdčitá, na okraji brvitá, na svrchní straně tmavozelená, štětinatě chlupatá až téměř lysá, na spodní straně světle zelená, chlupatá, velmi krátce řapíkatá, na dlouhých silných větvích často vyvinuty listy s palisty. Květenství na krátkých stopkách; listeny vejčité, až 1 cm dl., brvité, listence navzájem srůstají a obalují semeníky. Koruna dvoupyská, (1,0–)1,5–2,0 cm dl., žlutavá, vně krát-

ce žláznatě chlupatá s roztroušenými nazpět ohnutými tuhými chlupy; tyčinky ± tak dlouhé jako koruna, nitky v dol. 1/2 chlupaté. Bobule kulovité, navzájem nesrostlé, jasně červené se zbytky srostlých zvětšených listenců. V–VI. Ff.

2n = 18 (extra fines)

Původem z Mongolska a s. Číny. Pěstován v parcích a sadech (např. Průhonice, Lednice) pro pěkně zbarvené listy a plody. Dobře snáší zimu i suchá období. Na území ČR pěstován od r. 1910.

10. *Lonicera involucrata* SPRENGEL – zimolez zá- krovec Tab. 113/1

Lonicera involucrata BANKS ex SPRENGEL Syst. Veg. 1:759, 1825.

Opadavý keř 1,0(–2,5) m vys., s přímými, lysými, ± 4hrannými větvemi. Čepel listů vejčité eliptická, eliptická až šir. eliptická, 5–10(–12) cm dl., 2,5–4,5 cm šir., na vrcholu špičatá, na bázi klínovitá až slabě zaokrouhlená, tenká, v mládí brvitá, chlupatá až roztr. chlupatá, později lysá nebo olýsalá, nebo jen na spodní straně roztr. chlupatá, řapík 1,0–1,5 cm dl. Květenství na přímých, 1,5–3,0 cm dl., lysých stopkách; listeny vejčité až šir. vejčité, dosahující až 1/2 koruny, žláznatě chlupaté, na okraji brvité, purpurové. Koruna ± pravidelná, trubkovitá, 1,0–1,5 cm dl., žlutá, vzácněji slabě načervenalá, vně žláznatě chlupatá, korunní trubka delší než přímé korunní cípy; tyčinky ± tak dlouhé jako koruna; semeníky navzájem nesrůstající. Bobule kulovité, černé, lesklé s elipsoidními, asi 3 mm dl. semeny, obalené zvětšenými, žláznatými, purpurově zbarvenými listeny.

2n = 18 (extra fines)

Původem ze Severní Ameriky (mapy: ZAJCEV et ŠULGINA 1962: 234). Pěstován zřídka v parcích a sadech (např. Praha, Průhonice) zejména pro pestře zbarvené listeny na plodech. V Čechách zaveden do kultury r. 1910 v Průhonicích.

Poznámka: Druhu *Lonicera involucrata* je příbuzná *L. ledebouri* ESCHSCH., která se od předcházejícího druhu liší např. vyšším vzrůstem, silnějšími a na spodní straně chlupatými listy, listeny v mládí žlutavými až červenými, korunou 15–20 mm dl., žlutavou, přecházející do oranžova až šarlatova, s cípy korunními odstálými a tyčinkami dosahujícími jen do ústí korunní trubky. Pochází z Kalifornie a vzácně se pěstuje. Oba zmíněné druhy dobře snášejí naše klimatické podmínky.

11. *Lonicera alpigena* L. – zimolez horský

Lonicera alpigena LINNAEUS Sp. Pl. 174, 1753.

Opadavý keř 1–2(–3) m vys., s mladými větvemi ± dvouhrannými, roztr. chlupatými, žláznatě

Tab. 112: 1 *Lonicera caprifolium*. – 2 *L. periclymenum*, 2a – plodenství. – 3 *L. maackii*, 3a – květy. – 4 *L. pileata*, 4a – květy.

chlupatými, olýsalými až lysými s bohatou dřéní. Čepel listů obvejčitá až eliptická, 5–10 cm dl., asi 5 cm šir., na vrcholu špičatá, na bázi klínovitě zúžená až slabě zaokrouhlená, na okraji krátce brvitá, na svrchní straně tmavozelená, roztr. žláznatě chlupatá až lysá, na spodní straně světlejší, zejména v mládí roztr. chlupatá, řapík 1,0–1,5 cm dl. Květenství na dlouhých, 2,0–4,5(–5,0) cm dl., lysých nebo řídce chlupatých stopkách; listeny čárkovité, chlupaté, asi 2× delší než semeník, listenice malé, dosahující 1/4 semeníku. Koruna dvoupyská, 1,0–1,5(–1,8) cm dl., žlutavá až zelenavě žlutavá s tmavě červeným nádechem, trubka korunní kratší než korunní cípy, vně lysá, uvnitř chlupatá; tyčinky ± tak dlouhé jako koruna nebo o málo kratší, prašníky červené; sousední semeníky vysoko navzájem srostlé. Dvojbobule vejcovité až vejcovitě kulovité, s dvěma více či méně zřetelnými vrcholy, 9–13 mm vel., lesklé, červené s elipsoidními až vejcovitými, asi 5 mm dl. semeny. Plod připomíná zralou višni. V–VI. Ff.

2n = 18, 36 (extra fines)

Původní v horských oblastech stř. a j. Evropy (mapy: HEGI, ed. 2, 6/2:74, 1966; MEUSEL et al. 1992, 431), údaje o přirozeném výskytu na našem území jsou mylné. Pěstuje se v parcích a sadech, kde nachází uplatnění v hromadné výsadbě i jako solitér. V Čechách pěstován od r. 1916, poprvé v Průhonicích.

12. *Lonicera korolkowii* STAPF – zimolez Korolkovův

Lonicera korolkowii STAPF Gard. et Forest 7:34, 1894.

Opadavý keř až 3 m vys., s přímými, bohatě větvenými, v mládí měkce chlupatými větvemi. Čepel listů vejčitá, eliptická až šir. eliptická, (1–) 2–3 cm dl., (1,0–)1,5(–2,2) cm šir., na vrcholu špičatá až tupě špičatá, na bázi klínovitá až zaokrouhlená, oboustranně šedavě zelená, na svrchní straně roztr. chlupatá, na spodní chlupatá, řapík 3–6 mm dl. Květenství na roztr. chlupatých, asi 1,0–2,5 mm dl. stopkách. Koruna dvoupyská, 15–18 mm dl., bílá až narůžovělá, trubka korunní ± tak dlouhá jako korunní cípy, na bázi velmi slabě nafouklá, uvnitř chlupatá; tyčinky kratší než koruna, nitky v dol. 1/2 chlupaté; sousední semeníky navzájem nesrostlé. Bobule kulovité, 5–7 mm vel., jasně až oranžově červené. VI. Ff.

2n = 18 (extra fines)

Původem ze Střední Asie (Pamiro-Alaj, Ťan-šan – mapy: HULTÉN NE 1986:866). Řidčeji pěstován v parcích pro zajímavou barvu listů a květů (Praha, Průhonice, Kost, Lednice). Vyžaduje však chráněná, slunná stanoviště. V Čechách pěstován od r. 1923.

13. *Lonicera ruprechtiana* REGEL – zimolez Ruprechtův

Lonicera ruprechtiana REGEL Gartenflora 19:68, 1870.

Opadavý keř 3–4 m vys., bohatě větvený. Mladé větve často navzájem propletené, krátce chlupaté s vyvinutou dřéní. Čepel listů kopinatě eliptická, eliptická až obkopinatá, 6–8(–10) cm dl., 2,5–4,0 mm šir., na vrcholu špičatá, na bázi klínovitá až šir. klínovitá, na svrchní straně tmavě zelená, v mládí chlupatá, později až lysá, na spodní straně světle zelená, měkce chlupatá, řapík asi 5 mm dl. Květenství na 1–2 cm dl., roztr. chlupatých stopkách. Koruna dvoupyská, 1,5–1,8 cm dl., při rozkvětu bílá, později žlutavá, trubka korunní kratší než korunní cípy, vně lysá, uvnitř chlupatá; tyčinky kratší než koruna, nitky v dol. 1/2 chlupaté; sousední semeníky navzájem nesrostlé. Bobule ± kulovité, asi 6–8 mm vel., oranžově červené až tmavočervené s elipsoidními asi 3 mm dl. semeny. V–VI. Ff.

2n = 18 (extra fines)

Původem ze sv. Asie (Korea, Čína, Dálný východ, Japonsko – mapy: ZAJCEV et ŠULGINA 1962: 271). Pěstuje se (od r. 1923) ojediněle v parcích a sadech (Praha, Průhonice, Nový Dvůr u Opavy). Perspektivní dřevina pro svoji malou náročnost, vhodná zejména pro hromadnou výsadbu.

14. *Lonicera maackii* (RUPR.) MAXIM. – zimolez Maackův

Tab. 112/3

Lonicera maackii (RUPRECHT) MAXIMOWICZ Prim. Fl. Amur. 9: 136, 1859. – Syn.: *Xylosteum maackii* RUPR. Bull. Phys. Math. Acad. Sci. St. Pétersb. 15:369, 1857.

Exsikáty: Extra fines: Fl. Jap. Exs., no 508. – Gerb. Fl. SSSR, no 3680.

Opadavý, rozkladitý keř až 5 m vys., s mladými větvemi krátce chlupatými s vyvinutou dřéní. Čepel listů vejčitě kopinatá až šir. kopinatá nebo eliptická, 5–8 cm dl., 2,0–3,5 cm šir., na vrcholu špičatá, na bázi klínovitá až šir. klínovitá, oboustranně roztr. chlupatá, na svrchní straně tmavozelená, na spodní světlejší, řapík 1–2 cm dl. Kvě-

Tab. 113: 1 *Lonicera involucrata*, 1a – květy. – 2 *Weigela floribunda*, 2a – kvetoucí větvíčka. – 3 *Adoxa moschatellina*, 3a – koncový květ (a týž zespodu), 3b – postranní květ (a týž zespodu).

tenství na krátkých, (1–)3–5 mm dl., chlupatých stopkách. Květy vonné, koruna dvoupyská, až 2 cm dl., bílá, později žloutnoucí, korunní trubka rovná, kratší než cípy korunní, vně lysá, uvnitř chlupatá; tyčinky kratší než koruna, nitky v dol. 1/2 chlupaté; sousední semeníky navzájem nesrostlé. Bobule kulovité, 6,0–6,5(–9,0) cm dl., tmavočervené s elipsoidními, asi 4 mm dl. semeny. (V–)VI. Ff.

Původem ze sv. Asie (Korea, s. Čína, s. Japonsko, Dálný východ – mapy: ZAJCEV et ŠULGINA 1962:271). Pěstuje se v parcích a sadech (Průhonice, Kost, Slavkov u Brna, Lednice) a ojediněle zplaňuje nebo je vysazován i mimo parky (Kunětická hora u Pardubic). Velmi dekorativní dřevina s pěkně zbarvenými listy, velkým množstvím květů a plodů, které dlouho vytrvávají na keřích. Je odolný proti zimě i suchu. Na území ČR zaveden do kultury v r. 1914 v Průhonicích.

15. *Lonicera henryi* HEMSLEY – zimolez Henryův

Lonicera henryi HEMSLEY J. Linn. Soc.-Bot. 23:363, 1888.

Poloopadavý až vždyzelený mírně ovíjivý až poléhavý keř dosahující až 6 m. Mladé větve hustě přitiskle štětinatě chlupaté, s vysychavou dření, hnědavé, slabě lesklé. Čepel listů vejčité kopinatá až kopinatá, 4–6 cm dl., 1,0–2,5 cm šir., na vrcholu špičatá, na bázi slabě srdčitá, na okraji brvitá, silná, na svrchní straně tmavě až bronzově zelená, olýsalá až lysá, na spodní straně světlejší, roztr. chlupatá, především na stř. žilce, řapík asi 5 mm dl. Květenství na 2–10 mm dl., chlupatých až lysých stopkách; listeny šídlovité, chlupaté, nejčastěji stejně dlouhé jako semeník, listence ± stejně dlouhé jako semeník, chlupaté. Koruna dvoupyská, 1,5–2,0 cm dl., žlutavě červená až červená, trubka korunní slabě nafouklá, o málo delší než cípy korunní, vně nejčastěji lysá, uvnitř chlupatá; tyčinky ± tak dlouhé jako koruna, nitky v dol. 1/2 chlupaté; čnělka odstále chlupatá. Bobule kulovité, černé až purpurově černé se semeny asi 3 mm dl. VI–VIII. Ff.

2n = 54 (extra fines)

Původem ze z. Číny. Pěstován v parcích a sadech pro svůj mohutný vzrůst, zejména vhodný jako zákryvná rostlina i jako solitéra. Pěstován např.: Lázně Kynžvart, Mělník, Sychrov, Kost, Praha, Průhonice, Slatiňany, Velké Losiny, Nový Dvůr u Opavy, Čechy pod Kosířem, Buchlovice, Lednice. Na území ČR pěstován od r. 1914, poprvé v Průhonicích. Perspektivní dřevina zejména pro větší parky.

16. *Lonicera japonica* THUNB. – zimolez japonský

Lonicera japonica THUNBERG Fl. Jap. 89, 1789.

Poloopadavý až vždyzelený ovíjivý nebo poléhavý keř až 10 m dl., s mladými větvemi chlupatými. Čepel listů vejčitá, vejčité eliptická až eliptická, 3–8 cm dl., 1,5–4,5 cm šir., na vrcholu špičatá až tupě špičatá, na bázi zaokrouhlená až slabě srdčitá, na okraji brvitá, v mládí oboustranně chlupatá, později na svrchní straně olýsalá až lysá, na spodní straně chlupatá až roztr. chlupatá, řapík asi 5 mm dl. Květenství na chlupatých 1,0–3,5 cm dl. stopkách, delších než řapíky; listeny šir. vejčité, listovité, mnohem delší než semeník, listence malé, dosahující 1/3 semeníku. Květy silně vonné, zejména v noci, koruna dvoupyská 3–4(–5) cm dl., žlutavě bílá s purpurovým nádechem, za odkvetu žlutavá, korunní trubka rovná, ± stejně dlouhá jako korunní cípy, z vnitřní i vnější strany chlupatá; tyčinky delší než koruna; sousední semeníky navzájem nesrostlé, čnělka lysá. Bobule kulovité, černé s elipsoidními, asi 3,0–3,5 mm dl. semeny. VI–IX. Ff.

2n = 18 (extra fines)

Původem z Číny, Korejského poloostrova a Japonska. V Severní Americe zavlečený a v některých oblastech zdomácnělý. Pěstován občas v sadech a parcích pro svůj rychlý růst, pěkný vzhled a velké, silně vonné květy. Velmi vhodný keř pro ozeleňování vertikálních ploch. Není ani vyloučeno zplanění v blízkém okolí jejího pěstování. V Čechách se pěstuje od r. 1844, poprvé v Královské oboře v Praze.

Poznámka: Z podrodu *Chamaecerasus* se u nás ojediněle pěstuje ještě více než 20 dalších druhů (cf. BLAHNÍK 1992), např. východoasijská *Lonicera chrysantha* TURCZ. (Tab. 111/4). Jejich vzájemné odlišení je mnohdy velmi obtížné, protože v kulturách je také značné množství kříženců, často nejasného původu.

Subgen. 2. *Lonicera*

Syn.: *Lonicera* subgen. *Caprifolium* (MILL.) MAXIM., *Lonicera* [subgen.] *Periclymenum* L.

Ovíjivé keře, protistojné listy alespoň pod květenstvími svými bázemi navzájem srůstají, vzácně zůstávají volné, květy ve stopkách hlávkách nebo v přisedlých lichopřeslenech v úžlabí nejvyšších listů, semeníky sousedních květů nesrůstají.

17. *Lonicera periclymenum* L. – zimolez ovíjivý Tab. 112/2

Lonicera periclymenum LINNAEUS Sp. Pl. 173, 1753. – Syn.: *Periclymenum vulgare* MILL. Gard. Dict., ed. 8., 1768. – *Caprifolium sylvaticum* LAM. Fl. Franç. 3:365, 1779. – *C. distinctum* MOENCH Meth. Pl. 501, 1794.

Exsikáty: TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 675. – Extra fines: BAENITZ Herb. Eur., sine no. – Fl. Exs. Bav., no 633. – Fl. Germ. Exs. Schleswig-Holstein, no 7. – Fl. Jutl., no 254. – SCHULTZ Herb. Norm., no 1578.

Ovívivý opadavý keř až 5 m vys., s lysými nebo měkce chlupatými, dutými větvemi. Větve v mládí žlutohnědé až červenohnědé, později hnědé s tmavými lenticelami, borka žlutohnědá, pentlicovitě se třepící. Pupy drobné, podlouhle vejcovité, se širokými, špičatými, často žláznatě chlupatými šupinami. Všechny listy volné, navzájem svými bázemi nesrostlé; čepel šir. eliptická, eliptická, šir. kopinatá až vejčitě eliptická, popř. elipticko obvejčitá, 3–8 cm dl., 1,5–2,0(–3,5) cm šir., na vrcholu tupě špičatá až špičatá, na bázi klínovitě zúžená, celokrajná nebo vzácněji nepravidelně mělce laločnatá, na svrchní straně v mládí roztr. chlupatá, později olysalá až lysá, tmavozelená, na spodní straně šedozelená, roztr. chlupatá, vzácněji později olysalá až lysá, řapík 2–3(–7) mm dl., u nejvyšších listů až téměř neznatelný, chlupatý až olysalý. Květy v koncových nebo úžlabních hlávkách na stopkách 2,5–5,0 cm dl., vonné, listeny asi 5 mm dl., zpravidla delší než semeníky, listence dosahují $\pm 1/2$ semeníku. Kališní ušty malé, asi 1 mm dl., trojúhelníkovitě kopinaté, žláznaté, vytrvávající; koruna dvoupyská, 30–50 mm dl., žlutavě bílá, často červenavě naběhlá, posléze špinavě žlutá, korunní trubka úzká, mírně prohnutá, 20–25 mm dl., vně žláznatá, uvnitř chlupatá, delší než korunní cípy; tyčinky $\pm$ stejně dlouhé jako koruna nebo o málo delší, prašníky asi 6 mm dl. Bobule vejcovité až vejcovitě kulovité, asi 4 mm dl. a 2,0–2,5(–3,0) mm šir., tmavě až karmínově červené, se zbytkem kalicha. Semena nepravidelně elipsoidní, asi 3–4 mm dl. VI–VII. Ff.

$2n = 18$ (ČR: 64. Říčan. ploš.), 36, 54 (extra fines)

Ekologie a cenologie: Pěstuje se často v zahrádkách (zejména venkovských), parcích a sadech. Dosti hojně zplaňuje zvláště na okrajích listnatých lesů nebo na křovinatých stráních, v řídkých listnatých lesích, v lužních lesích, dále potom v blízkém okolí sídlišť, hradů a zámků apod. Plody do blízkého okolí roznáší ptáci. Zplanělé rostliny někdy vytvářejí rozsáhlé porosty (např. České středohoří, Praha-Klánovice), které se rozšiřují vegetativně. V sousedním Německu je tento druh již původní; není vyloučeno, že i u nás se v některých případech může jednat o původní výskyt.

Rozšíření v ČR: Zplaňuje především v různých oblastech termofytika a nižších polohách mezofytika. V Čechách např. v okolí obcí: Jetřichovice, Bílina, Litoměřice, Žernoseky, Domažlice,

Chudenice, Netolice, Protivín, Plavsko, Stráž nad Nežárkou, Tábor, Plzeň, Karlštejn, Praha, Ondřejov, Kralupy, Frýdlant, Šluknov, Jičín, Choceň, Litomyšl, Josefov. Na Moravě např.: Svitavy, Brno, Lipník, Sobotín, Fulnek, Vidnava, Znojmo. Mnohé z těchto lokalit jsou přechodného rázu, jiné naopak již dlouhou dobu přetrvávají.

Celkové rozšíření: V Evropě roste od Pyrenejského poloostrova přes Francii a Německo až po j. Norsko a Švédsko, na východ zasahuje do s. a z. Polska, z. Rakouska a Švýcarska. Dále roste v celé Velké Británii a Irsku. Izolované lokality jsou v s. a j. Itálii, na Korsice a při v. hranici areálu druhu. V Africe roste pouze v Maroku. Kromě toho je jako adventiv znám z řady dalších zemí a oblastí, např. z Maďarska, Rumunska, Bulharska, Balkánského poloostrova, Malé Asie, Kypru, Kavkazu apod. Tento druh má největší areál ze všech druhů podrodu *Lonicera*. – Mapy: HEGI, ed. 2, 6/2:82, 1966; WALTER et STRAKA Arealkunde 304, 1970; HULTÉN NE 1986: 865; MEUSEL et al. 1992:432.

Význam: Pěstuje se v zahrádkách a parcích pro svůj pěkný vzrůst a vonné velké květy.

18. *Lonicera caprifolium* L. – zimolez kozí list

Tab. 112/1

Lonicera caprifolium LINNAEUS Sp. Pl. 173, 1753. – Syn.: *Periclymenum italicum* MILL. Gard. Dict. ed. 8., 1768. – *Caprifolium hortense* LAM. Fl. Franç. 3:365, 1779. – *C. rotundifolium* MOENCH Meth. Pl. 501, 1794. – *Lonicera pallida* HOST Fl. Austr. 1:298, 1877.

Exsikáty: TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 674. – Extra fines: Fl. Exs. Austro-Hung., no 2661. – Fl. Exs. Bavar., no 1402. – Fl. Hung. Exs., no 75.

Ovívivý opadavý keř až 5(–7) m vys. s lysými, vzácněji odstále chlupatými, dutými, zelenými až fialově naběhlými větvemi. Borka žlutohnědá až hnědavá stužkovitě se odlupující. Pupy drobné, podlouhle vejcovité, špičaté, lysé s četnými hnědými špičatými šupinami. Čepel listů eliptická, šir. eliptická, šir. vejčitá až obvejčitá, (2,5–)3,0–7,0(–10,0) cm dl., (2–)3–5(–6) cm šir., na vrcholu tupá, vzácněji s nasazenou krátkou špičkou, na bázi klínovitá až šir. klínovitá, popř. slabě srdčitá, celokrajná, na svrchní straně tmavozelená, lysá, na spodní straně sivozelená, v mládí mnohdy chlupatá, později olysalá až lysá, řapík krátký; v hor. části lodyhy protistojné listy svými bázemi navzájem srůstají a vytvářejí eliptický až okrouhlý list s prorůstající lodyhou, listová jizva na lodyze zřetelná. Květy silně vonné, zejména večer, přisedlé nebo velmi krátce stopkaté, zpravidla v 6květých lichopřeslenech v úžlabí nejvyšších srostlých listů; listeny a listence velmi malé. Kališní cípy neopadavé, často tvořící $\pm$ vlnitý 5zubý lem; koruna dvoupyská, 4–5 cm dl., zprvu bělavá, později růžová, červená až fialová, trubka korunní 25–30 mm dl., delší než korunní cípy, úzká, rovná až mírně

prohnutá, roztr. žláznatě chlupatá až téměř lysá, uvnitř lysá; tyčinky $\pm$ stejně dlouhé jako koruna; semeníky navzájem nesrostlé, čnělka dlouhá, lysá o málo delší než tyčinky. Bobule elipsoidní, asi 8 mm vel., oranžově až korálově červené se zbytky kalicha. Semena elipsoidní, 3,5–4,0(–5,0) mm dl. a asi 3 mm šir., žlutavě hnědá až hnědá. V–VI. Ff.

$2n = 18$ (ČR: 17b. Pavl. kop.)

Ekologie a cenologie: U nás pouze pěstovaný v zahrádkách, parcích a sadech, mnohdy však zplaňuje do blízkého okolí. Semena rozšiřují především ptáci, není však ani vyloučeno záměrné vysazování rostlin do přírody. Zplanělé rostliny nacházíme nejčastěji na okrajích řídkých lesů, na křovinatých stráních, ve vinicích a podél komunikací; na j. Moravě je častý v panonských dubohabřinách (především as. *Primulo veris-Carpinetum* NEUHÄUSL et NEUHÄUSLOVÁ ex NEUHÄUSLOVÁ 1964). Někdy se vytvářejí na příhodných lokalitách rozsáhlejší porosty, které na první pohled dělají dojem původního výskytu. Roste především na výhřevných, zásaditých, zejména vápnatých půdách.

Rozšíření v ČR: Těžiště výskytu zplanělých rostlin je především v termofytiku a nižších polohách mezofytika. Četnost nálezů zplanělých rostlin odpovídá i oblíbenosti pěstování tohoto druhu v jednotlivých obdobích. V minulých letech byly výskyty daleko častější než je tomu v současné době, protože obliba pěstování zimolezu kozího listu postupně klesá. Dříve patřil tento druh k oblíbeným druhům venkovských zahrádek. Větší množství lokalit lze v Čechách pozorovat v okolí Plzně, Prahy, Kralup, Litoměřic, na Moravě v okolí Mikulova a předhůří Českomoravské vrchoviny. V Čechách jsou kromě toho známy výskyty např. v okolí měst a obcí: Cheb, Františkovy Lázně, Planá u Mariánských Lázní, Karlovy Vary, Kadaň, Most, Bílina, Teplice, Ústí nad Labem, Žatec, Podbořany, Žlutice, Přestice, Domažlice, Blovice, Orlík, Písek, Strakonice, Protivín, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Mladá Vožice, Sedlčany, Karlštejn, Beroun, Zbiroh, Rakovník, Slaný, Peruc, Mladá Boleslav, Dymokury, Křinec, Jičín, Poděbrady, Děčín, Benešov nad Ploučnicí, Česká Lípa, Roudnice, Šluknov, Liberec, Sobotka, Hořice v Čechách, Čáslav, Pardubice, Litomyšl, Nové Město nad Metují, Rychnov nad Kněžnou, Vysoké Mýto, Cerekvice. Na Moravě např. Nové Město na Moravě, Moravský Krumlov, Vladislav, Brno, Náměšť na Hané, Zábřeh, Vidnava, Vranov, Znojmo, Bzenec, Hranice na Moravě, Frýdek–Místek, Krasíkov.

Celkové rozšíření: Jihovýchodní Evropa, Krym, Kavkaz. V řadě oblastí Evropy zdomácnělá, např. Španělsko, j.

Francie, Itálie, Anglie. V mnoha zemích světa se pěstuje a zplaňuje.

Význam: Významný okrasný keř, vhodný zejména na pokrytí vertikálních ploch, plotů, besídek apod. Ceněn zejména pro vzrůst, velké, vonné květy a barevné plody. Snadno se rozmnožuje vegetativně i semeny.

19. *Lonicera sempervirens* L. – zimolez vždyzelený

Lonicera sempervirens LINNAEUS Sp. Pl. 173, 1753.

Vždyzelený, vz. poloopadavý, ovíjivý keř až 3 m vys., s lysými větvemi. Čepel listů eliptická až vejčitá, 3–8 cm dl., 1,5–5,0 cm šir., na vrcholu špičatá až tupá, na bázi šir. klínovitá, na svrchní straně tmavozelená, lysá, na spodní straně sivozelená, chlupatá až roztr. chlupatá, krátce řapíkatá až přisedlá; nejhořejší páry listů pod květenstvím svými bázemi navzájem srůstají. Květenství z několika oddálených lichopřeslenů na koncích jednotlivých větví, květy přisedlé, nevonné. Koruna $\pm$ pravidelná, 4–5 cm dl., oranžově žlutá až šarlatově červená s dlouhou, pozvolna se rozšiřující, vně lysou, uvnitř krátce chlupatou trubkou, mnohem delší než $\pm$ vzpřímené korunní cípy; tyčinky o málo delší než koruna. Bobule kulovité, šarlatově červené. V–VIII(–IX). Ff.

$2n = 18, 36$ (extra fines)

Původem ze Severní Ameriky. Pěstuje se poměrně zřídka (např. Praha, Průhonice, Doubravčice). Je známa řada kultivarů lišících se především barvou květů. Pěstován zejména pro svůj vzrůst a pěkně zbarvené květy, kvetoucí během celého léta. Vyžaduje teplé, chráněné polohy.

20. *Lonicera implexa* AIT. – zimolez chlupatý

Lonicera implexa AITON Hort. Kew. 1:131, 1789.

Vždyzelený ovíjivý keř až 2 m vys. Mladé větve načervenalé, bělavě štetinatě chlupaté. Čepel listů vejčitá, eliptická až úzce eliptická 2,5–8,0 cm dl., 1,5–2,5 cm šir., na vrcholu špičatá, na bázi klínovitě zúžená, na svrchní straně jasně zelená, roztr. chlupatá, zpravidla však lysá, na spodní straně namodrale zelená, chlupatá, roztr. chlupatá až lysá, listy krátce řapíkaté až přisedlé, na květonosných větvích téměř všechny protistojné listy svými bázemi navzájem srůstají. Květenství v lichopřeslenech v úžlabí nejvyšších srostlých listů. Květy přisedlé, silně vonné. Koruna dvoupyská, 3,0–4,5 cm dl., žlutavě bělavá s oranžovým až červeným nádechem, trubka korunní vně chlupatá až lysá, uvnitř chlupatá, mnohem delší než korunní cípy, rovná nebo slabě obloukovitě prohnutá; tyčinky

kratší než koruna. Bobule kulovité až elipsoidní, červené, s asi 4 mm dl. semeny. VI–VIII. Ff.

2n = 18 (extra fines)

Původem ze Středozeří. Zřídka pěstován v sadech a parcích. Vyžaduje chráněná místa, za nepříznivých zimních podmínek vymrzá.

Poznámka: Kromě toho se z podrodu *Lonicera* pěstuje zřídka *Lonicera etrusca* SANTI ze Středozeří, nápadná velkými až 4,5 cm dl. a žlutavě bělavými květy. – Mapy: MEUSEL et al. 1992:432.

2. *Symphoricarpos* DUH. – pámelník

Symphoricarpos DUHAMEL Traité des Arbres 2:295, 1755. – Syn.: *Vaccinium* L. Sp. Pl. 350, 1753 p. p. – *Symphoria* PERS. Syn. 1: 214, 1805.

Lit.: BLAKE S. F. (1914): The earliest name of the snowberry. *Rhodora* 16:117–119. – RAUH W. (1937–39): Über die Verzweigung ausläuferbildender Sträucher mit besonderer Berücksichtigung ihrer Beziehungen in den Stauden. *Hercynia* 1:187–231. – JONES G. N. (1940): A monograph of the genus *Symphoricarpos*. *J. Arnold Arbor.* 21:201–252. – GUSEV J. D. (1962): Snežnojagodnik – *Symphoricarpos* Duhamel. In: SOKOLOV S. J. [red.], *Derevja i kustarniki SSSR* 6:194–204. Moskva et Leningrad. – GILBERT O. L. (1995): *Symphoricarpos albus* (L.) S. F. Blake (*S. rivularis* Suksd., *S. ramosus* Michaux). *J. Ecol.* 83:159–166. – KOTLABA F. (1995): Znáte ozdobný keř pámelník červenoplodý? *Živa* 43:108.

Opadavé, bohatě větvené keře. Listy vstřícné, jednoduché, celistvé až mělce laločnaté, krátce řapíkaté, bez palistů. Květy malé, oboupohlavné, (4–)5četné, v koncových zdánlivých, krátkých, hustých hroznech nebo úžlabních svazečcích. Kalich malý, trubka kališní velmi krátká s krátkými cípy; koruna zpravidla zvonkovitá, růžová až bílá, trubka korunní ± stejně dlouhá jako korunní cípy nebo o málo delší; semeník spodní, 4pouzdrý, 2 proti sobě stojící pouzdra s 1 vajíčkem, zbývající s více sterilními vajíčky, čnělka krátká s kulovitou, zpravidla dvoulaločnou bliznou. Plod dvousemenná, dužnatá, kulovitá až vejcovitá bobule, nejčastěji bílá až růžová, vzácněji červená až nafialovělá s elipsoidními, ± zploštělými semeny. – Asi 14–18 druhů rozšířených v Severní Americe, 1 druh ve stř. Číně. – Entomogam.

- 1a Plody červené až nafialovělé, vzácně bílé, čnělka chlupatá 2. *S. orbicularis*
b Plody bílé až slabě narůžovělé, čnělka lysá 2
2a Letorosty a listy lysé, tyčinky z koruny nevyčnívají, bobule zůstávají dlouho bílé 1. *S. albus*
b Letorosty a listy chlupaté, tyčinky z koruny vyčnívají, bobule brzy hnědnou ... 3. *S. occidentalis*

1. *Symphoricarpos albus* (L.) BLAKE – pámelník bílý

Symphoricarpos albus (LINNAEUS) BLAKE *Rhodora* 16:118, 1914. – Syn.: *Vaccinium album* L. Sp. Pl. 350, 1753. – *Symphoricarpos racemosus* MICHX Fl. Bor. Amer. 1:107, 1803. – *Symphoria racemosa* (MICHX) PURSH Fl. Amer. Sept. 1:162, 1914. – *Symphoricarpos rivularis* SUKSDORF Werdenda 1:41, 1927.

Exsikáty: Extra fines: BAENITZ Herb. Dendr., no 1341.

Keř 30–250 cm vys., bohatě větvený s podzemními kořenujícími výběžky. Mladé větve tenké, lysé, hnědé, starší s šedavou borkou rozpadající se v tenké bělavé pásy. Pupeny vejcovité s vejčitými, špičatými, brvitými šupinami. Čepel listů vejčitá, vejčitě podlouhlá až okrouhlá, (1,5–)2,0–8,0 cm dl., (0,5–)1,0–4,0(–5,0) cm šir., na bázi šir. klínovitá, na vrcholu špičatá až tupě špičatá, celistvá nebo do různé hloubky laločnatá (především na dlouhých větvích), celokrajná, na obou stranách lysá, tuhá, na svrchní straně tmavozelená, na spodní straně světleji zelená až šedozelená, na okraji

Kříženci

1 × 3. *Lonicera xylosteum* × *nigra* = *Lonicera* × *helvetica* BRÜGGER Fl. Poschiavionsthales 8, 1859.

Listy eliptické až podlouhle vejčité, na spodní straně chlupaté, květy připomínají spíše *L. xylosteum*, stopky květenství asi 15 mm dl., bobule černavé nebo červené. V literatuře uváděn z několika míst v ČR, ale zatím nepotvrzen; snad častější v Karpatech mimo naše území.

často drobně bradavčitá; řapík krátký, 2–7 mm dl., lysý nebo krátce brvitý. Květenství husté, krátké, zdánlivé hrozny nebo chudokvěté svazečky, koncové nebo úžlabní, především však na koncích postranních větví; listeny trojúhelníkovitě kopinaté až vejčité, dl. zašpičatělé, 2–3 mm dl., ± kožovité, brvitě; listence trojúhelníkovitě vejčité, 1,0–1,5 mm dl., špičaté, brvitě. Květy malé, velmi krátce stopkaté, bělavé, slabě narůžovělé až načervenalé; kalich miskovitý, lysý, s krátkými, asi 1 mm dl. šir. trojúhelníkovitými, vytrvalými cípy; koruna nejčastěji zvonkovitá, 5–7 mm dl., 5–6 mm v průměru, s korunními cípy vejčitými, ± stejně dlouhými jako uvnitř a zejména při ústí hustě chlupatá korunní trubka; tyčinky kratší nebo ± tak dlouhé jako koruna; semeník i čnělka lysé. Bobule kulovité až vejcovité, 7–12(–15) mm vel., bílé až slabě narůžovělé, houbovitě dužnaté, dvousemenné. Semena vejcovitá až elipsoidní, ± zploštělá, 2–5 mm dl., 2,0–3,0(–3,5) mm šir., bílá. VI–VIII. Ff.

2n = 72, vz. 36 a 54 (extra fines)